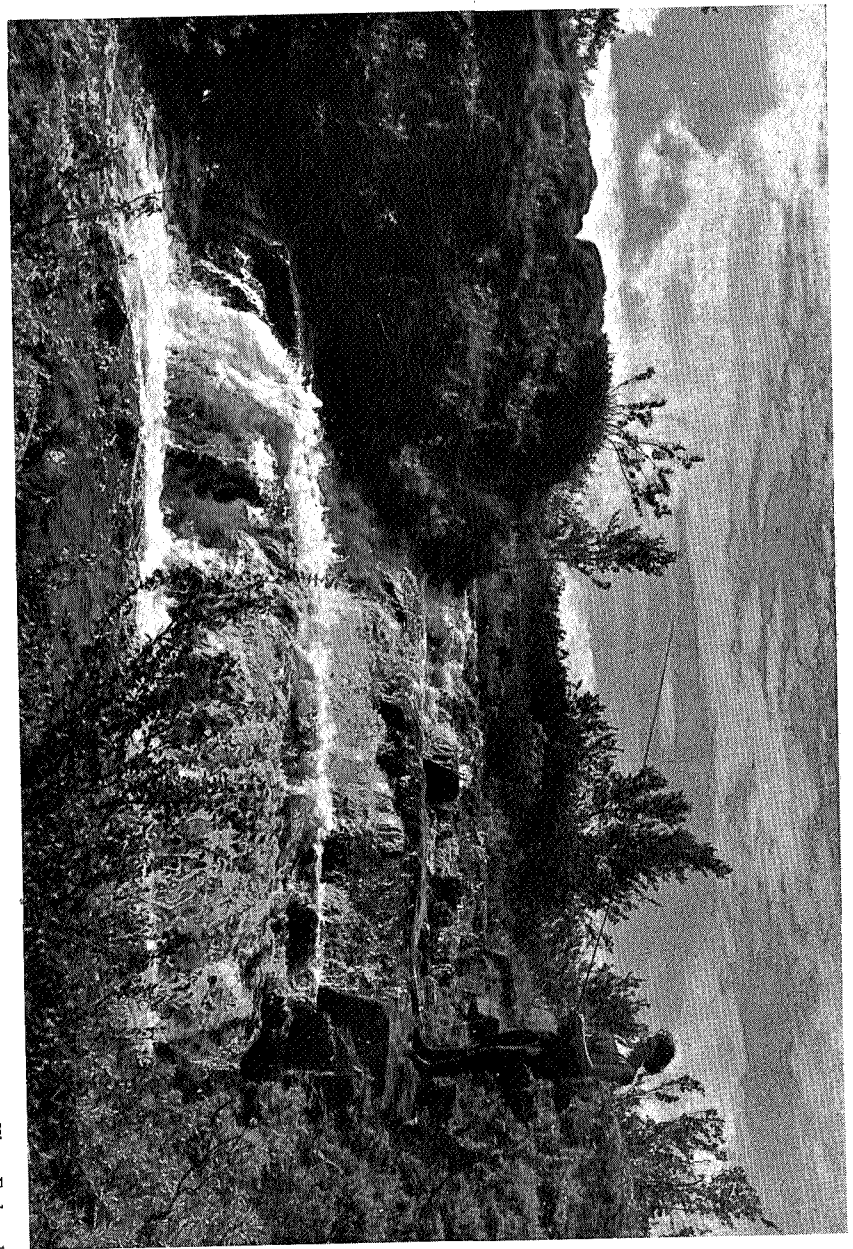

MENNESKET OG NATUREN

Av Arne Falkanger

Vår klode er 500 millioner år, sier noen — 4½ milliard år, sa nylig noen kjernefysikere. Selv 500 millioner år er en så lang epoke at den ikke gir oss noe forestillingsbilde. I hele dette uhyre lange tidsrom må jorden ha vært underkastet en utvikling. En gang må det vi kaller liv være oppstått og det har hatt evne til forplantning. Mennesket har vært med i denne utviklingen i årmillionene. I sin tid har vi konkurrert med dyrene om eksistensen og vi har levet et primitivt villmarksliv og våre lemmer, organer og sanser er utviklet gjennom mangfoldige årtusener og er ennå i dag sterkt preget av naturmenneskets behov. Den historiske tid da menneskene har gjort seg jorden underdanig, for å bruke et bibelsk uttrykk, er en meget kort periode av klodens historie. Det jeg vil ha frem er at vi har dype røtter i det primitive naturliv som var vår opprinnelse.

Millioner av mennesker i verden har i dag mistet den intime kontakt med naturen som tidligere slekter hadde. Selv ute i landdistriktene skjer det i dag meget store forandringer. Arbeidet mekaniseres — det blir stadig færre bønder som går bak sin plog og gleder seg over å velte plogfuren. Det er ikke mange som lar ljaen hvine gjennom gresset mens morgenduggen ennå ligger. Det blir stadig færre krombøyde rygger å se når avlingen høstes inn. Nå sitter en mann høyt på sin maskin og han greier bondens arbeide fra vår til høst. Det er blitt teknikk og vitenskap, vurdering i kroner og ører og spørsmål om lønnsomhet. Slik må det kanskje være, men

Dum den fisken som ikke biter på. Rugldalen

Klaus Forbregd

det blir mindre kontakt med jord og vekster for bonden. Seterromantikken må ofres. Den lønner seg ikke. I gamle dager var det en viktig ting for bonden å bedømme været og forstå seg på skyer og dyrenes adferd foran værforandringer. Men nå slår vi bare på radioen for å høre værmeldingen og dermed forsvinner også noe av kontakten med naturen.

En skulle tro at folk ønsket å bo på landet, men det merkelige er at der lenge har gått en jevn strøm av folk til byene. Overalt vokser de og vi har en lang rekke millionbyer spredt over hele verden. Det kan ikke være tvil om at storbylivet, ja forresten bylivet i sin alminnelighet, bryter ned den umiddelbare naturfølelse. Det blir mange flere nerveslitte mennesker, flere degenererte individer, flere større og mindre forbrytere, snyltere, flere med amoralske tilbøyeligheter, men selv de friske og sunne lider under det hektiske tempo, kravet om stadig større ytelse i konkurransen. Alt og alle blir mekanisert. Vi blir massesjeler.

I byene er alt menneskeverk. Gater, hus, fabrikker og trafikkmidler er skapt ved menneskenes konstruktive evner. Samferdsel, varetilførsel og hundre ting som berører menneskene fra vuggen til graven holdes gående ved hjelp av en enestående organisasjon og reguleres ved vedtekter som byfolk med forbausende villighet underkaster seg. — Hvilken kontakt har storbymenneskene med naturen? Kanskje en skitten elv, noen trær i gaten som med sine grønne spir forteller at nå er det vår. Noen plener i parkene er kanskje det eneste de ser av gressmark, noen fløyt i parkens trær er hva de hører av fugleliv. Når det er mørkt stråler gatebelysningen så ikke engang stjernehimmelen gjør inntrykk og bringer tanken på flukt noen millioner lysår ut i verdensrommet.

Når det gjelder muligheten for å komme ut i naturen, er vi usedvanlig heldig stillet i vårt land. Det er ikke en eneste by hvor ikke alle som vil, kan komme ut i skog og mark i løpet av en times tid. Vi har uberørt terreng innpå alle byer og vi har villfjell i mengder.

Men selv hos oss ser vi at den materielle vurderingen av naturens nytteverdi har så selvsagt prioritet at der stadig blir gjort alvorlige inngrep i den uten større protest. Tenk på hvilke sår våre ingeniører kan gi landskapet med kraftledninger, ved at elver og fosser tøm-

mes for vann, ved demning og tapping av innsjøer så breddene til sine tider ligger som et morass.

Den som protesterer mot slike inngrep vil lett bli beskyldt for å ville stoppe utviklingen, for å være bakstrever. Vi bør i det minste forlange at ingeniørene tar alle mulige hensyn til naturen og ikke skjemmer den unødig.

Vi har nettopp hatt et eksempel i vår egen Bymark. Militæretaten og telefonverket har fått bygge store anlegg på Gråkallen. Får vi mere av den slags og skjer det inngrep i Byneset- og Leinstrand almenninger samtidig som byens bebyggelse kiler seg mere og mere opp mot marka, vil vi en vakker dag stå med et forminsket friluftsområde og samtidig vil sikkert byens folketall være øket. Arbeidet med å frede Byneshalvøya bør ikke skrinlegges og der er grunn til å være oppmerksom også på Jonsvannstraktene. Alle gode borgere bør gå inn for å verne om naturherlighetene for ellers vil de som ser på den økonomiske nytteverdi, ha lett spill.

Den neste oppgave er å få folk fra alle samfunnslag til å gjøre bruk av disse herligheter på en kultivert måte, få dem til å bli glad i naturen, få dem ut i skog og mark og til fjells, så de kan hente helsebot for legeme og sjel. På den måten kan en eliminere noen av minussidene ved bylivet. Vår tids store tempo krever avkobling og det å drive propaganda for å få folk ut i naturen, er noe av det fornuftigste som samfunnet kan finne på.

Når vi er inne på folks naturglede, er det grunn til å nevne alle de hytter som er bygget langs strender, ved vann og ellers på de utroligste steder. Det kan ikke være tvil om at folk føler trang til å komme ut av byene, fra trange leiligheter og boligkomplekser. De ønsker å være fri og for seg selv en kort stund. Her har de hus og tomt som er deres eget som de kan stille med og her kan de følge vekslingen i et stykke natur gjennom årstidene.

Det er kontakten med naturen som jeg synes er så viktig, ikke ved å se den gjennom et bilvindu, men ved å få den like innpå seg, ved å gå i skog og mark, ved å leve midt i den og kanskje aller mest ved å søke til fjells. Det er en egen betagende følelse oppe på de store vidder. Du blir et nytt menneske og du slenger deg ned på bakken og nyter det enkleste måltid og synes at aldri satt du bedre

